

Tsougestin in Minsk (1993), boekpresentatie

Sieth Delhaas

Vrijdag 24 september 1993 in de Azijnfabriek te 's-Hertogenbosch

Geachte, beste, lieve genodigden,

Van heinde en ver bent u gekomen om de presentatie van mijn jongste boek mee te maken. Het is heerlijk om dit na honderden uren eenzaam zwoegen samen met u te vieren. Welkom en van harte!

Nog maar net ben ik bekomen van de verrassing over de omslag. Ik had hem nog niet eerder gezien. Een omslag dit boek waardig. En de titel. Mensen die me na de uitnodiging belden begonnen soms stamelend de titel uit te spreken en vroegen me hoe dat moeilijke eerste woord uit te spreken. Ik wil u die moeite besparen.

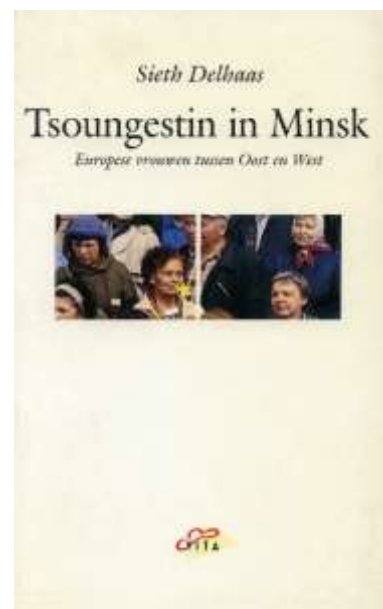
Spreekt u het eenvoudig uit zoals het er staat: Tsougestin. Ik was een buitenstaander als Nederlandse tussen vierhonderd Duitsers op de reis naar Minsk. En buitenstaander in het Duits is Zaungästin. De fonetische weergave daarvan maakt een woord dat wel wat weg heeft van iets Russisch, vandaar.

U vraagt zich misschien af: hoe is het mogelijk dat iemand over een bezoekje van één week aan een voor haar totaal onbekend land, een heel boek kan schrijven. Die vraag wordt voor u pas beantwoord als u het boek gelezen hebt. Ik geef daarover dan ook geen opheldering nu.

Toen Martina Heinrichs, mijn reismaatje en ik na die week in Nederland terugkeerden waren we er vol van wat wij zouden kunnen organiseren om contacten te leggen tussen Nederlandse en Wit-Russische mensen. We waren geschokt over wat we hadden gezien en gehoord over de gevolgen van de kernramp in Tsjernobyl. We wilden iets organiseren voor de getroffen kinderen. En we wilden de contacten met enkele studentes vasthouden. Hoe konden we haar uitnodigen en hen iets laten zien van het leven in een democratisch geregeerd land?

Die plannen werden sneller gerealiseerd dan Martina en ik konden bijbenen dankzij de doortastendheid van Tania en Lucia. Voorjaar 1992 kondigden ze al aan dat ze in de zomervakantie zouden komen. Of wij voor werk konden zorgen zodat zij hun eigen reis- en verblijfkosten konden betalen. Ik zal u onze zorgen en tobberijen besparen. Maar het bleek al snel dat de goede wil van Martina en mij absoluut onvoldoende waren om twee Russische jonge vrouwen hier verantwoord en verzekerd naar toe te halen. Bovendien stond ik op het punt naar de Verenigde Staten te vertrekken voor EEP-vredespelgrimage. Martina zag geen kans om dit naast haar baan, man en kinderen te regelen.

Waar dominees al niet goed voor zijn. Ik belde mijn vriend Ies Walpot in Weert, hervormd predikant, die al een aanbod had gedaan voor logies. Hij legde contact met de plaatselijke Rotary, wat er daarna gebeurd is weet ik niet, maar de heer Kühl, lid van de Rotary ter plaatse heeft kans gezien om in een ommezien visa, arbeidsvergunningen, onderdak en nog veel meer te regelen. De stand van zaken is nu dat er druk verkeer is tussen Minsk en Weert

vice versa. Dat de dochter van de familie Kühl al Russisch spreekt en besloten heeft een studie tolk in die taal te beginnen. En dat Tania dit jaar alweer met een collega van het Bibliotheekinstituut in Minsk is terug geweest en dat er een intensieve informatie-uitwisseling is ontstaan tussen de bibliotheken in Weert en Minsk.

Dat is er dus al gerealiseerd zonder dat er nog maar één letter van mijn boek is gelezen.

Daarmee is een stukje gerealiseerd van de gedachte achter dit boek. In een zich hervormend Europa kunnen burgeressen en burgers het contact tussen hun landen, denk ik, niet meer overlaten aan hun overheden alleen. Er gebeuren te ingrijpende dingen die vragen om een brede oriëntatie en heroriëntatie waarbij niemand gemist kan worden. Daarvoor wil dit boek een pleidooi voeren met als voorbeeld de neerslag van de gesprekken, de ontmoetingen en mijn reflecties daarop.

Twee maanden nadat ik terug was, in augustus 1991, vond de coup tegen Michaël Gorbatsjov plaats. Met kloppend hart heb ik naar de beelden in de Moskouse straten gekeken. Wat daar gebeurde ging voor mij niet langer over de Sovjetunie, nee het ging over de toekomst van Tania, van Lucie, van Tarissa en Sabine. Ik had daar vriendinnen. Hun leven kon op het spel staan. Deze dagen beleef ik die spanning opnieuw. Het persoonlijke is wat Rusland betreft voor mij inderdaad politiek geworden.

Het initiatief tot deze reis is genomen door een groep Duitse werkloze academici die het niet langer konden verkroppen dat hun overheid nog steeds haar best doet het verleden te verzwijgen. Deze groep, het internationale Bildungs- und Begegnungswerk uit Dortmund is een voorbeeld van internationaal formaat wat het herstel van relaties tussen volken betreft. Ik hoop dat het navolging vindt.

~~~~~
Lieve Käthie,

Jou heb ik uitgekozen om dit boek aan te bieden. Wat heeft een Nederlandse domina nu te maken met dit boek?

Een paar weken geleden interviewde ik mevrouw van Drimmelen over haar werk in Oost Europa. Op de terugreis na het interview realiseerde ik mij plotseling dat zij in feite het begin en een telkens terugkerende schakel is geweest tussen mijn contacten met Oost- en Midden-Europese mensen. In maart 1976, ik was toen eindredacteur van een kerkblad van de classes Zutphen en Doetinchem, interviewde ik haar. Zij onderhield toen al vanaf 1968 namens de Hervormde en Gereformeerde Kerken in Nederland contacten met kerken in Roemenië, Bulgarije, Joegoslavië, Hongarije, TsjechoSlowakije en Polen.

Van haar hoorde ik voor het eerst hoe christenen in Oost-Europa - achter wat wij toen het ijzeren gordijn noemden – leefden. Het was een ander verhaal dan wij doorgaans te horen krijgen uit de pers.

Jaren later, in 1983 herinnerde ik mij haar toen ik contacten in de DDR zocht toen ik bezig was aan mijn boek over Katharina von Bora. Ze bezorgde me het adres van een Lutherse predikant en kerkhistoricus die mij alle plekken waar Luther en Katharina hadden geleefd, heeft laten zien. Weer jaren later, in 1988, toen ik ging werken voor het Comité Wereldgebedsdag en Tsjechoslowakije in de schijnwerpers stond, nodigde Käthie me mee naar Praag. Daar bracht ze me in contact met Tsjechische vrouwen. Door haar verhalen en haar werk in Oost- en Midden-Europa, gevoegd bij mijn eigen ervaringen ben ik het belang gaan inzien van de contacten tussen burgers hier en daar.

Burgers – en daar ben ik me diep van bewust geweest toen ik oog in oog met hen stond in Minsk – tegen wie onze overheid, en wij dus, de meest vernietigende wapens in stelling heeft gebracht.

Käthie, om twee redenen wil ik jou dit eerste exemplaar aanbieden. Allereerst omdat jij mij de weg gewezen hebt naar vooral de vrouwen in dat andere Europa. Bovendien om jou te eren voor het werk dat je tien jaar lang, van 1968 tot 1977, toen de Koude Oorlog alle verhoudingen nog bevroren hield, en jij tien jaar lang met je autootje door die Oost-Europese landen bent getrokken. Namens de kerken en met ons diaconiegeld. Maar we wisten er nauwelijks iets van.

Ik hoop dat jouw werk en mijn boek bij mogen dragen aan vriendschap tussen volken die decennialang vijanden moesten zijn.

Tsougestin in Minsk – Sieth Delhaas (1993) boekrecensie

Drs. M. Poelstra

Biblion recensie

De Nederlandse feministisch theologe Sieth Delhaas maakte in juni 1991 een zevendaagse reis naar Minsk met een groep Duitse vrouwen.

Haar verslag concentreert zich niet alleen op de pogingen de Russisch-Duitse verhoudingen te normaliseren, maar ook op de weinig benijdenswaardige positie van de Russische vrouw en op de gevolgen van Tsjernobyl.

Een sterk persoonlijk gekleurd verslag, waarin ook de relaties binnen het reisgezelschap een symbolische waarde krijgen.

